

in the school. Research work at teaching mathematics is examined as creative intellectual activity of pupils. Describes laboratory work "Irrational use of running water while brushing your teeth."

Key words: *research work, pupils, mathematics, intellectual development, laboratory work, creative thinking.*

Т. Л. Годованюк

кандидат педагогічних наук, доцент

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини,

м. Умань

tgodovanyuk@ukr.net

ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МАТЕМАТИКИ

Сьогодні освітянський ринок праці висуває нові вимоги до підготовки сучасного вчителя, зокрема до його професійної мовленнєвої культури, яка є запорукою успіху і конкурентоспроможності. Слово є одним із інструментів професійної діяльності педагога і потребує певних мовно-комунікативних умінь.

Мова і мовлення вчителя є показником його педагогічної культури, засобом самовираження і самоутвердження його як особистості. Саме тому, це питання було предметом дослідження провідних психологів і педагогів, зокрема таких як Л. С. Виготський, Г. О. Винокур, П. Я. Гальперін, С. О. Карман, А. Н. Ксенофонтова, А. А. Леонтьєв, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ, О. Д. Пономарів, В. О. Сухомлинський, І. П. Ющук та інші.

Для вчителя математики культура мови і мовлення є зокрема невід'ємними складовими математичної культури. За визначенням С. Розанової «математична культура (індивідуальна) – це інтегральна характеристика особистості, яка у всій повноті на даний момент часу фіксує здатність цієї особистості адекватно сприймати доступну їй розумінню математичну складову наукової картини світу і вибудувати у відповідності з цим сприйняттям свою освітню, професійну, суспільну діяльність, творити свої морально-етичний та естетичний ідеали» [1]. До поняття математичної культури відносять математичну грамотність (термінологічна грамотність, обчислювальна культура, графічна культура) та навички математичного моделювання. Як зазначав С. Березін, під математичною грамотністю розуміють уміння правильно застосовувати математичні терміни, наявність необхідних знань і відомостей для виконання роботи (вирішення проблеми) в конкретній предметній області [3]. О. Чашечникова вважає, що дане поняття має також включати в себе не лише термінологічну грамотність, але й правильну математичну мову (усну та письмову), обчислювальну та графічну культуру [4]. При гуманітарній орієнтації навчання математиці мова математики є однією з головних цілей навчання. Знайомство з нею є потужним засобом розвитку особистості. На нашу думку, навчання математиці, як і навчання українській мові, відіграє важливу роль у формуванні в учнів та студентів мовленнєвої культури. Але, водночас з тим, що математична мова є метою навчання, вона є і засобом навчання математиці, оскільки дозволяє розкрити зміст і значення математичних понять.

Під математичною мовою часто розуміють сукупність всіх засобів, за допомогою яких можна виразити математичний зміст. До таких засобів відносяться математичні терміни, символи, схеми графіки та інше. Кожна тема, яка вивчається в шкільному курсі математики або під час вивчення математичних дисциплін у вищих навчальних закладах, базується на математичній мові. Числові й алгебраїчні вирази є елементами математичної мови. За допомогою математичної мови перекладаємо звичайну мову на математичні терміни, рівняння, нерівності і т. д.

На відміну від літературної мови, у математичній – головне не образність і мелодійність, а істинність і чіткість. Формування грамотної математичної мови неможливе без знання специфічної наукової термінології. Таким чином, професійну мовленнєву культуру майбутнього вчителя математики можна розглядати як важливий компонент його математичної та загальної культури, що визначає здатність до ефективної співпраці з учнями в контексті навчальної діяльності. Саме тому, на нашу думку, слід надавати важливого значення формуванню мовленнєвої культури майбутнього вчителя математики під час навчання його у педагогічному університеті. При цьому, не варто вважати, що виховання культури мовлення знаходиться в руках тільки викладача-мовника, оскільки викладання кожної математичної дисципліни в цій справі важливе.

Дуже часто викладачі математичних дисциплін не надто звертають увагу як говорить студент, але досить уважно прислухаються до того, що він говорить. Однак, під час відповіді студенти припускаються відхилень від літературних норм.

Важливим показником рівня розвитку мовленнєвої культури майбутнього вчителя математики є також правильне вживання термінів. Дуже часто, наприклад, студенти під час розв'язування задач та оформлення їх запису неправильно вживають такі терміни як «розв'язання», «розв'язування», «розв'язок». Це в свою чергу є надалі основною причиною його неправильного вживання учнями. *Розв'язування –*

процес послідовних міркувань; *розв'язання* – опис процесу розв'язування у вигляді послідовності всіх міркувань, зокрема подане в символічній формі; *розв'язок* – кінцевий результат процесу розв'язування. Тому коли письмово оформляється процес пошуку розв'язку, то робиться це під рубрикою «*Розв'язання*».

Значна частка помилок, яких допускаються студенти в усному мовленні, пов'язана з наголошуванням слів, оскільки наголос в українській мові нефіксований і, зокрема, у різних формах того ж самого слова він може змінювати своє місце. Наведемо кілька прикладів найбільш вживаних слів, при вимові яких найчастіше припускаються помилки (таблиця 1).

Таблиця 1

Неправильно	Правильно
<i>да́но</i>	<i>данó</i>
<i>о́знака</i>	<i>озна́ка</i>
<i>пона́ття</i>	<i>пона́ття</i>
<i>завда́ння</i>	<i>завда́ння</i>
<i>запи́тання</i>	<i>запи́тання</i>
<i>се́гмент</i>	<i>сегме́нт</i>
<i>середі́на</i>	<i>середі́на</i>
<i>симе́трія</i>	<i>симетрі́я</i>
<i>множи́на</i>	<i>множинá</i>

Враховуючи вище сказане, ми вважаємо, що методична підготовка студентів до професійної діяльності має зокрема, передбачати і формування мовленнєвої культури майбутнього вчителя математики, а саме: навчати студентів правильній вимові, написанню та вживанню математичних термінів, словосполучень, числівників тощо. Дотримання норм культури мови і мовлення робить висловлювання студента чіткими та змістовними, а також допоможе в майбутньому нарівні з учителями словесності вирішити одне із вкрай важливих завдань сьогодення – допомогти учням оволодіти грамотною мовою.

Література

5. Розанова С. А. Математическая культура студентов технических университетов / С. А. Розанова. – М.: ФИЗМАТЛИТ, 2003. – 176 с.
6. Чашечникова О. С. Деякі аспекти формування математичної грамотності учнів / О. С. Чашечникова, М. В. Мельникова, Л. В. Носаченко, Ю. М. Тверезовська, Н. О. Шевченко // Розвиток інтелектуальних умінь і творчих здібностей учнів та студентів у процесі навчання математики: Матеріали Всеук. наук.-метод. конф. (3-4 грудня 2009 р., м. Суми). – Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2009. – С. 103-105.
7. Електронний ресурс – Режим доступу: <http://www.confdbt.2007/theses/Berezin.pdf>

Анотація. Годованюк Т.Л. Формування мовленнєвої культури майбутнього вчителя математики. У статті висвітлено актуальність проблеми формування мовленнєвої культури майбутнього вчителя математики. Зазначено, що культура мовлення майбутнього вчителя математики є невід'ємною складовою математичної культури.

Ключові слова: математична мова, культура мовлення, майбутній вчитель математики, професійна діяльність.

Аннотация. Годованюк Т.Л. Формирование речевой культуры будущего учителя математики В статье освещена актуальность проблемы формирования речевой культуры будущего учителя математики. Отмечено, что культура речи будущего учителя математики является неотъемлемой составляющей математической культуры.

Ключевые слова: математический язык, культура речи, будущий учитель математики, профессиональная деятельность.

Summary. Godovanyuk T.L. Formation of speech culture of the future teacher of mathematics. The article highlights the relevance of the formation of speech culture of the future teacher of mathematics. Indicated that speech culture of the future teacher of mathematics is an integral mathematical culture.

Key words: mathematical language, culture, broadcasting, future math teacher, professional activity.